

Voor rubriek Vraag een Antwoord

Schorsing betaling leefloon in geval van detentie

De leefloonwet stelt dat de betaling van het leefloon wordt opgeschort tijdens de periode waarin een persoon wordt geplaatst ten laste van de overheid, in een instelling van om het even welke aard, in uitvoering van een gerechtelijke beslissing en tijdens de periode waarin een persoon een vrijheidsstraf ondergaat en ingeschreven blijft op de rol van een strafinstelling (art. 23, par. 3 van de wet en art. 39 van het KB). Tal van OCMW's hebben hier vragen bij. Vooral de verschillende strafuitvoeringsmodaliteiten zijn niet duidelijk. Om hieraan tegemoet te komen, trachten we u in dit artikel een overzicht te geven van de verschillende mogelijkheden.

A. Plaatsing ten laste van de overheid, in een instelling van om het even welke aard, in uitvoering van een gerechtelijke beslissing

Dergelijke situaties zullen zich niet veelvuldig voordoen.

Zo valt een door de Vrederechter uitgesproken gedwongen opname in, bijvoorbeeld, een psychiatrische instelling hier niet onder. De wet betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke (art. 34) stelt immers dat "de kosten van vervoer, opneming, verblijf en behandeling in een psychiatrische dienst, of in een gezin, en van eventuele overbrenging naar een andere dienst of een ander gezin, ten laste komen van de zieke." Deze opname is dus niet ten laste van de overheid, zodat niet aan de voorwaarden voldaan is. Een persoon die gedwongen wordt opgenomen, kan dus een aanvraag doen tot het bekomen van leefloon.

Deze hypothese zou zich wel kunnen voordoen in het geval waar een door het huwelijk ontvoogde minderjarige of een zwangere minderjarige door de Jeugdrechter in een instelling wordt geplaatst op kosten van de overheid.

B. Periode waarin een persoon een vrijheidsstraf ondergaat en ingeschreven blijft op de rol van een strafinstelling

Overvolle gevangenissen hebben er toe geleid dat de laatste jaren strafuitvoeringsmodaliteiten werden ontwikkeld waarbij iemand wel ingeschreven blijft op de rol van de strafinstelling maar waarbij de straf buiten de muren van de gevangenis wordt uitgezeten. In dat geval wordt het leefloon niet betaald. Iemand die niet als gedetineerd kan worden beschouwd, kan wel aanspraak maken op een (eventueel gedeeltelijk) leefloon, mits die persoon uiteraard ook voldoet aan de andere toekenningsvoorwaarden. Om wat duidelijkheid te scheppen in het kluwen van maatregelen, zetten we ze hier op een rijtje (met dank aan het Directoraat-generaal van de Strafinstellingen). Om in een concreet geval te weten onder welke maatregel een persoon valt, neemt u best contact op met de sociale dienst van de gevangenis, of vraagt u aan de betrokkene om de beslissing te tonen die de maatregel op hem van toepassing maakt.

1. Uitgangspersmissie

De uitgangspersmissie is een toelating om de instelling te verlaten met of zonder bewaking of toezicht, met vertrek en terugkeer dezelfde dag, teneinde de gedetineerde occasioneel in de gelegenheid te stellen om belangrijke morele, juridische, familiale, therapeutische of professionele belangen te behartigen waarvoor zijn aanwezigheid in de buitenwereld vereist is, of om een kortstondig medisch onderzoek of medische behandeling te ondergaan buiten de instelling.

De veroordeelde aan wie een uitgangspersmissie wordt toegekend blijft gedetineerd.

2. Halve vrijheid

De halve vrijheid is een maatregel die aan een veroordeelde kan worden toegekend om zijn invrijheidstelling (vervroegde invrijheidstelling of strafeinde) voor te bereiden, waarbij hem de gelegenheid wordt gegeven een professionele taak, een opleiding of vorming, een therapeutische behandeling, kortom alle activiteiten die van aard zijn om zijn kansen op reïntegratie te verhogen, te beginnen of niet te moeten onderbreken.

De gedetineerde die dit regime geniet verlaat de gevangenis elke dag voor de periode die nodig is om zijn activiteit te verrichten, maar dient dezelfde dag naar de gevangenis terug te keren.

De veroordeelde aan wie een halve vrijheid wordt toegekend blijft gedetineerd.

3. Beperkte hechtenis

De beperkte hechtenis is een modaliteit van uitvoering van korte gevangenisstraffen waarbij aan de veroordeelde de gelegenheid wordt gegeven zijn normale professionele taken, zijn vakopleiding of studies

voort te zetten, doordat hem wordt toegestaan tijdens zijn detentie de strafinrichting tijdens de dag te verlaten gedurende een periode die strikt beperkt wordt tot zijn dagelijkse verrichtingen.

Beperkte hechtenis kan worden toegestaan aan veroordeelden tot hoofdgevangenisstraffen waarvan het totale uitvoerbare gedeelte de zes maanden gevangenisstraf niet overschrijdt.

Over de toekenning van de beperkte hechtenis wordt beslist door het openbaar ministerie dat met de tenuitvoerlegging van de straffen is belast.

De veroordeelde aan wie een beperkte hechtenis wordt toegekend blijft gedetineerd.

4. Elektronisch toezicht

Het elektronisch toezicht is een vorm van uitvoering van een vrijheidsbenemende straf, waarbij gebruik gemaakt wordt van elektronische middelen om gedurende een bepaalde termijn de aanwezigheid van de gecontroleerde op vooraf met hem overeengekomen plaatsen en tijdstippen na te gaan.

De veroordeelden blijven tijdens het elektronisch toezicht ingeschreven in het gevangenisregister en dus gedetineerd.

5. Weekeindarrest

Het weekeindarrest is een modaliteit van uitvoering van korte straffen waarbij de vrijheidsberovende straf tijdens het weekeind wordt ten uitvoer gelegd, in beginsel van zaterdagmiddag tot maandagmorgen, eventueel al van vrijdagavond. Bij uitbreiding zal de straf eveneens ten uitvoer mogen worden gelegd op de feestdagen die een weekeind onmiddellijk voorafgaan of volgen, alsook tijdens de jaarlijkse vakanties. Het kenmerkende van deze modaliteit van strafuitvoering is derhalve dat de straf gefractioneerd wordt ondergaan. De bedoeling van deze instelling is om veroordeelden toe te laten hun straf te ondergaan op een voor derden bedekte wijze en zonder dat zij daartoe hun professionele activiteiten dienen te onderbreken.

De veroordeelde is gedetineerd tijdens weekeind- en feestdagen wanneer hij zijn straf in de gevangenis ondergaat. Tijdens de week kan hij niet als gedetineerd worden beschouwd.

6. Penitentiair verlof

Het penitentiair verlof is een onderbreking van de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf ingevolge een toestemming om de gevangenis te verlaten gedurende één tot meerdere dagen (maximum drie dagen per trimester), die aan veroordeelden kan worden gegeven in het kader van een individuele behandeling, op basis vastgestelde criteria en mits vaststelling van voorwaarden en van een uitvoeringsplan.

Tijdens de duur van het penitentiair verlof is de veroordeelde niet langer meer gedetineerd vermits de strafuitvoering onderbroken wordt.

7. Voorlopige en voorwaardelijke invrijheidstelling

De voorwaardelijke invrijheidstelling is een modaliteit van tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf, waarbij een tot vrijheidsstraf veroordeelde door de beslissing van een commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling vervroegd in vrijheid wordt gesteld, mits de verbintenis om gedurende een vastgestelde proeftijd bepaalde voorwaarden na te leven en waarbij hij, na verloop van deze proeftijd, de definitieve invrijheidstelling verwerft, wanneer althans de proeftijd gunstig verlopen is.

De voorlopige invrijheidstelling van veroordeelden is een voortijdige invrijheidstelling van gedetineerde veroordeelden, waarbij door een beslissing van de Minister van Justitie de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf wordt opgeschort.

De veroordeelden die voorlopig of voorwaardelijk zijn vrijgesteld zijn niet meer ingeschreven in het gevangenisregister en worden dus niet meer als gedetineerd beschouwd. In de 90 pagina's tellende omzendbrief die u begin september van het Bestuur Maatschappelijke Integratie heeft ontvangen, is dus een fout geslopen, die nog zal worden rechtgezet (p. 37).

- C. Op federaal vlak is momenteel een werkgroep bezig met het uitwerken van een sociaal statuut voor gedetineerden. Voor de OCMW's is het van belang dat deze groep niet ten laste valt van de OCMW's. Het is nu immers wel duidelijk dat gedetineerden geen recht hebben op leefloon, maar indien geen enkel federaal ministerie deze groep ten laste wenst te nemen en hun mogelijkheid om menswaardig te leven in het gedrang komt, dreigen zij toch te moeten aankloppen bij het OCMW voor een financiële steun op basis van

de OCMW-wet. In dat geval koppelt u best de voorwaarde van werkbereidheid aan een eventuele toekenning.

Aangezien deze maatschappelijke dienstverlening integraal ten laste valt van de lokale besturen, komt dit neer op een afwenteling van verantwoordelijkheid en kosten. Dit dossier staat alvast geagendeerd op het volgende directiecomité van de OCMW's.

Nathalie Debast